

Kinderparticipatie: tegenargumenten en tips

Sommige mensen krijgen al kriebels bij het horen van het woord 'kinderparticipatie'. Begrijpelijk, want er bestaan heel wat misverstanden over het begrip. Dit zijn een aantal van de meest gehoorde tegenargumenten:

- Kinderen zijn nog niet toe aan kinderpacticipatie.
- Kinderen kunnen nog geen keuzes maken.
- Kinderen de vrije hand geven = chaos.
- Kinderen komen nooit met nieuwe ideeën.
- Kinderen overzien de alternatieven nog niet.
- Kinderen hebben onvoldoende levenservaring.
- Kinderen kunnen de gevolgen van hun eigen handelen nog niet inschatten.
- Kinderen brengen enkel onrealistische voorstellen aan.
- Kinderen denken zo al dat ze alles mogen.
- Als je kinderen te veel invloed geeft, heb je al gauw niets meer te zeggen.

Herken je ze? Flitsen deze argumenten ook af en toe door je hoofd? Geen zorgen, bij veel mensen is dat zo. Maar wat je niet mag vergeten, is dat heel wat van deze argumenten worden gegeven vanuit een diepgewortelde schrik. Schrik dat kinderen je boven het hoofd gaan groeien als je hen gewoon hun zin laat doen. Schrik voor vervelende, arrogante en betweterige kinderen. Maar dat is nu net het grote misverstand! Kinderparticipatie is niet gelijk aan 'kinderen gewoon hun zin laten doen'. Maar wat is het dan wel?

Kinderen hebben eigen gevoelens, wensen en overtuigingen en die moeten ook in de opvang een plaats krijgen. Het gaat er om dat je kinderen respecteert als personen en dat je hun competenties erkent. Ze kunnen echt wel verantwoordelijkheid opnemen voor de dingen die hen aanbelangen. Het helpt als jij in hun capaciteiten gelooft. En natuurlijk moet je daarbij rekening houden met elk individueel kind. Niet elk kind is gelijk, maar wel gelijkwaardig!

Kinderen hebben net zoals volwassenen, recht op hun eigen inbreng. Ze mogen verwachten dat andere kinderen en volwassenen hun mening serieus nemen, als het gaat over zaken die hen aanbelangen. Daarmee is nog niet gezegd dat kinderen altijd gelijk moeten krijgen. Alle gesprekspartners hebben immers eigen wensen, ideeën en overtuigingen en die moeten op elkaar afgestemd worden. En dus is er behoefte aan overleg! Het gaat hem om leren samenwerken en leren verantwoordelijkheid nemen binnen een samenleving.

Maar hoe doen we dat; de inbreng van kinderen serieus nemen? Want in praktijk hebben volwassenen het daar vaak nog erg moeilijk mee. Hoe helpen we onszelf en de kinderen om dit goed te doen? We moeten je teleurstellen: er is geen geheime formule in het werken met kinderen, er is geen magische toverdrank waardoor het allemaal lukt.

Wat we wel kunnen doen, is proberen om de signalen die kinderen ons sturen zo goed mogelijk op te vangen. De vorm of methode die je daarvoor gebruikt is niet doorslaggevend voor het gevoel van betrokkenheid van kinderen. Maar wel het feit dat kinderen gehoord worden, dat er naar hen geluisterd wordt en dat er vervolgens ook iets met hun mening gebeurt. Participeren is erbij horen, deel uitmaken van en mee vorm geven aan je eigen wereld. Als er met de mening en opvattingen van kinderen rekening wordt gehouden, dan voelen ze dat ze invloed hebben op de werkelijkheid.

Om kinderen serieus te nemen, moet je dus in staat zijn je in te voelen in het standpunt van een kind en je eigen mening niet boven hun inbreng te stellen. Het allerbelangrijkste is dan ook dat je gelooft in de capaciteiten van kinderen om te participeren. Want ze kunnen het! Probeer eens je eigen vooroordelen en angsten opzij te zetten en je oren en ogen open te houden voor de signalen die ze je geven. Het zal zowel voor jou, de kinderen als de opvang positieve effecten hebben!

Blijven de tegenargumenten je na het lezen van deze tekst toch nog door het hoofd spoken? Door met deze tips rekening te houden in de praktijk, worden heel wat van de tegenargumenten ontkracht.

TIPS

- Je bent overtuigd van het belang van kinderp participatie. Je gelooft dat kinderen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Als je een methodiek gebruikt, doe je dat omdat je bereid bent de inbreng van de kinderen serieus te nemen.
- Als je van plan bent een methodiek te gebruiken, dan leg je heel duidelijk uit aan de kinderen waarom je dat doet en wat je ermee wil bereiken. Je kan kinderen laten helpen bij de voorbereidingen. Methodieken die goed werken, geef je een duidelijke plaats in de opvang: je gebruikt ze niet eenmalig, maar neemt ze op in de dagelijkse werking (bv. bij het herinrichten van de ruimtes, wordt altijd de mening van de kinderen gevraagd). Zo wordt inspraak een automatisme.
- Als je kinderen hun inbreng vraagt, geef je ze alle informatie die ze nodig hebben om goede beslissingen te kunnen nemen. Je geeft de grenzen aan waarmee ze rekening moeten houden, zodat er geen valse verwachtingen worden gewekt. Als hun voorstellen niet realiseerbaar zijn, bespreek je dat met hen en zoek je naar alternatieven.
- Je vraagt de mening van kinderen over zaken die hen nauw aan het hart liggen. Dat weet je doordat je goed kijkt en luistert naar de kinderen. Daaruit kan je afleiden waarmee ze begaan zijn. Als ze zich druk maken over iets, ga je samen met hen op zoek naar oplossingen.
- Als je de kinderen bevraagt, heb je respect voor kinderen die niet willen meedenken. Kinderen die tussentijds willen afhaken, kunnen dat. Je zadelt kinderen niet op met een verantwoordelijkheid die ze zelf niet wensen.
- Na een bevraging ga je samen met de kinderen na wat er met hun voorstellen kan gebeuren. Welke kan je uitwerken, welke niet of welke later? Je maakt duidelijke afspraken over wat er achteraf zal gebeuren en wie wat gaat doen. Je kan de methodiek ook samen met de kinderen evalueren.
- Je geeft heldere informatie aan de kinderen over het vervolg van de bevraging, zodat ze duidelijk hun eigen invloed zien. Bijvoorbeeld: de voorstellen van de kinderen voor nieuw speelgoed worden op een groot blad in de opvang uitgehangen. Elke keer iets nieuws wordt aangekocht, wordt er een item van het lijstje geschrapt.
- Vooraleer je erin vliegt, vraag je je eerst af welke kinderen betrokken zijn bij het thema dat je met hen wil bekijken (tieners, kleuters,...). Daarna probeer je alle betrokken kinderen te bereiken, niet meer en niet minder. Daarvoor zoek je methodieken waarbij alle kinderen aan

bod kunnen komen. Je doet daarbij een extra inspanning naar die kinderen die wel willen participeren, maar er niet zo gemakkelijk uit zichzelf toe komen (werken met tekeningen, foto's, dans, individuele gesprekken, aandachtig luisteren en kijken). Je creëert een veilige sfeer waarbij elk kind het gevoel heeft dat zijn/haar mening telt. Je hebt aandacht voor verschillen tussen kinderen op vlak van mogelijkheden en vaardigheden.

- Kinderparticipatie kan leuk zijn, daar ben je van overtuigd. Je hoeft echt niet rond een tafel te gaan zitten. Je zorgt ervoor dat je kinderen laat participeren op hun eigen terrein of op een plek waarover het gaat: buiten op het gras, in de tienerkamer,... Lijn het onderwerp goed af. En als je dan toch eens vergadert, dan doe je het écht: dan is er een voorzitter, een secretaris, een verslaggever. Dan zijn er koekjes en drank. Dan maak je er een echte vergadering van.
- Als begeleider doe je op tijd een stapje achteruit. Je geeft kinderen de kans om met elkaar van gedachten te wisselen, om de discussie aan te gaan. Je vergeet niet dat het om een proces gaat: het gaat om leren onderhandelen en samenwerken. Als begeleider vraag je af en toe wat dieper door, je wil zeker zijn dat je juist inschat wat kinderen bedoelen. Je manipuleert niet, je stelt open vragen. Je probeert niet te vermoeden wat kinderen bedoelen.